



Zámek Janovice u Rýmařova

Kraj: Moravskoslezský

Okres: Bruntál

GPS souřadnice: 49.947430N, 17.249354E

Adresa URL: www.zamek-janoviceurymarova.cz

Zámek Janovice stojí při silnici I/11 vedoucí z Rýmařova na Velké Losiny v obci Janovice, dnes části Rýmařova.

Pozdně gotickou tvrz v Janovicích vybudoval kolem roku 1520 tehdejší zástavní pán Petr ze Žerotína, bohatý vlastník rozsáhlého šumperského zboží. Tvrz sloužila jen ke krátkodobému pobytu a jeho zástavní majitelé neměli zájem o její výraznější přestavby.

K větším stavebním změnám došlo až v poslední čtvrtině 16. století, když panství získal do dědičného držení Ferdinand Hoffmann z Grünbüchlu, dvořan a osobní přítel Rudolfa II. První stavební práce začaly již roku 1586 a stavba se začala měnit ve větší a pohodlné panské sídlo, které již mohlo sloužit k trvalému pobytu i náročnému vlastníkovi. Bylo však jinak situováno než dnes. Když byl Ferdinand ode dvora vytlačen pro svou luteránskou víru, nelze vyloučit, že se staly Janovice domovem Ferdinanda. O mnohém též svědčí, že sem převezl až ze Štýrska svou vynikající knihovnu, jež patřila k nejozáhlejší své doby. K prvním významným zásahům do interiéru zámku došlo asi již v průběhu rekatolizace po roce 1625, kdy musely být nesporně odstraněny všechny připomínky na evangelickou víru majitelů. Vnuk Ferdinandův Wolfgang dokonce musel své zboží opustit, neboť se odmítl zříci svého vyznání a zemřel čtyřiatřicetiletý v polském exilu 1631 v Lise.

Teprve poslední Hoffmann Wolfgang Bedřich (1631–1664) konvertoval ke katolictví, a tím zboží uhájil. Také on měl eminentní zájem, aby janovické sídlo sloužilo jako stálé centrum moci janovické linie rodu, a proto po uklidnění situace a patrně zacelení těžkých ran způsobených válkou, rozhodl o rozsáhlých úpravách zámku. Nejprve byla vybudována 1656–1658 kruhová kaple v podobě tzv. rondelu. Raně barokní přestavbu zahájil italský stavitel Alessandro Canneval roku 1663. Staví též zámeckou zeď a přistavuje budovy ke starému zámeckému pivovaru, jeho polohu neznáme. Po sňatku jeho dcery Marie Alžběty Hoffmannové s hrabětem Filipem Sigmundem z Dietrichštejna se stal janovický zámek jen občasným sídlem panstva a Marie žila většinou ve Vídni. Proslulá Ferdinandova knihovna se již roku 1678 nachází v Mikulově v majetku Dietrichštejnů. Dcera sice rovněž rezidenci udržovala, ale i ona, choť Václava Gallase, místodržitele neapolského, nebyla častou návštěvnicí kraje, i když si nelze stěžovat na malou péči o zdejší statky. Roku 1710 obsahuje stavba sál, kapli a patnáct číslovaných místností.

Sňatkem ovdovělé Marie Arnoštky přešlo panství roku 1721 do vlastnictví hrabat Harrachů, ale zámek nadále zůstával vedlejším sídlem rodu. Navzdory tomu zahájil Ferdinand Bonaventura Harrach (1742–1778) zásadní přestavbu zámku. Už jeho otec Alois uzavřel roku 1740 smlouvu o díle s významným žerotínským stavelem Gottfriedem Weisserem, který pak zahájil stavbu v letech 1763–1765 v pozdně barokním slohu. Výsledkem posledních prací se stalo dotvoření zámku do dnešní podoby a jeho dílem je celé jižní a část ustupujícího východního křídla ve tvaru rozevřeného L. Roku 1764 začínají bít zámecké hodiny a 1766 je dokončena přistavba pivovaru.

Dnešní tvář získal zámek v 19. století. V průběhu 19. a ve 20. století probíhají další vnitřní



úpravy a poslední vnější pochází z roku 1901. Zámek se rovněž stal znovu trvalým sídlem janovické linie Harrachů od Jana Kryštofa (1829–1838) až do posledního Františka Arnošta, jímž vymírá janovická linie rodu Harrachů po meči roku 1938. Poslední majitelkou se stala Františkova dcera Anna Marie, žena hraběte Františka Zikmunda Rosty - Forgáche de Barkocz z moravské linie naturalizovaného maďarského rodu.

Nejtěžší chvíle však nastaly zámku po roce 1945. Dědička pocházela z tzv. rakouské linie českorakouského rodu Harrachů a byla neprávem obviňována, že se hlásila k německé národnosti, což však nebylo pravda, protože se tradičně i s otcem a sestrami stejně jako celý rod hlásila k národnosti české a tak jí byl majetek zabaven a ona i s rodinou později emigrovala. Její manžel se stal prvním maďarským velvyslancem v ČSR (zmocněncem maďarského ministerstva zahraničí).

Roky po osvobození se staly léty chátrání. Poválečná kariéra zámku začala jedním z nejhorších táborů pro Němce. Zařízení bylo ničeno a v 50. letech se dokonce část stala obilnou sýpkou. K jistému zlepšení situace došlo až po příchodu archivu Olomouckého kraje 1949, ale stav byl spíše jen konzervován. Po zanesení odvodňovacího zařízení byl podplaven park i zámek a nastala jejich postupná zkáza, již podtrhla též velká povodeň 19. 5. 1960. O obnovu aboreta se pokusili pracovníci archivu roku 1974. Do roku 2000 byl janovický zámek sídlem pobočky opavského státního oblastního archivu a pobočky bruntálského okresního archivu. Umělecky nejhodnotnější místnost, tzv. rytířský sál v nejstarší části zámku, byla citlivě renovována a sloužila kulturním potřebám archivu a lidosprávy.

Zámek Janovice patří od roku 2019 pod správu Národního památkového ústavu. Zámek je přístupný v době od května od října.

Zdroj textu: www.npu.cz – Národní památkový ústav

